

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za štiri leta Din 150, za pol leta Din 30, za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru || Oglas, reklamacije in naročila na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.000

Nevtralnost je zločin

Zadnje čase ima dnevno in tedensko časopisje stalna poročila, koliko delavcev je odpustila ta in ta tovarna, kolikim uslužbencem je odpovedalo to in to podjetje. Brezposelnim množicam se pridružujejo nove čete. Bednim delavskim družinam slede nove z isto kruto usodo. Videz je, kakor da se je odtrgal plaz, ki drvi z vedno hitrejšo silo, da prinese čim več gorja nad delavstvo.

Toda ta plaz ni naraven. Ta plaz je umeten. Ima edino ta smoter, da zagotovi podjetnikom čim večje dobičke ali pa da jih vsaj obvaruje pred izgubami.

To našo trditev dokazujejo pojavi v obratih, ki jih vidimo kot spremljevalci teh plazov. Vsaki odpovedi sledi namreč naznanilo, da podjetje ni več konkurenčno, da je treba znižati obratne stroške. To znižanje je pa le mogoče, če se znižajo delavske plače. Torej uveljavlja podjetnik svojo zahtevo po znižanju plač in jo pri razmerah, kakršne so, tudi doseže.

V dobrih časih, ko je bilo delavstvo bolj zavedno in ko je bila konjunktura v stanju dviganja in ko so bile družabne razmere razdrapanane in ko so se bali številne sile delavcev, so slednji dosegli nekatera zboljšanja: kolektivne pogodbe, priznanje delavskih strokovnih organizacij, ustanovitev delavskih podpornih fondov, v katere so prispevali delavci in podjetja in še marsikaj drugega. Tudi obratne zaupnike so pripustila podjetja, v katerih so bile delavske strok. organizacije dovolj močne.

Podjetja smatrajo — lahko rečemo, da skoraj vsa brez izjeme — da je prišel trenutek, da lahko napravijo generalni naskok na vse te pridobitve.

Z odpovedjo služb odpovedujejo namreč tudi kolektivne pogodbe. Delavskim strokovnim organizacijam delajo težkoče. Tudi onemogočujejo jih, kjer le morejo. Zavedne obratne zaupnike preganjajo in jim odpovedujejo službe. Volitve obratnih zaupnikov otežujejo. Z vsem tem pa skušajo razbiti zavest delavske skupnosti, delavce oplahiti in jih popolnoma spraviti pod svoje območje.

Da je tako postopanje, zlasti v tako napeti dobi, kakršna vlada danes na celem svetu, škodljiva za splošnost in za državo, je dovolj kot jasno. Jasno je tudi, da dajejo v tem pogledu jamstvo za zdrav in soliden razvoj delavstva edino strokovne organizacije.

Da bi to dokazovali našim podjetnikom, nima smisla. Kajti s fanatikami ni mogoče razpravljati. Egoistični blaznosti ni mogoče govoriti o žrtvah, ki so potrebne v blagor splošnosti.

Čudimo se pa naši javnosti, da je tako mirna, tako apatična. Čudimo se, da se naša javnost ne zaveda dalekosežnosti takih razmer in takega postopanja.

Naše delavstvo je preudarno, njegova vzgoja je solidna. Tudi na žrtve je pripravljeno, če so potrebne. Naše delavstvo pozna pa tudi prav dobro položaj v obratih. Za vsak svoj obrat ve prav dobro, če in v kaki meri so potrebni več ali manj usodepolni ukrepi. Toda nikakor pa ne more videti in ga tudi nihče ne more prepričati, da naj nosi žrtve edino in samo ono.

Naša javnost bi se morala zavedati, da ne gre le za posamezna podjetja, ampak za splošnost. Delavstvo se mora sicer vdati v teh razmerah. Toda kdo naj pa presodi, kaj se godi v njegovi notranjosti? Zavedati se moramo namreč, da je dvoje: vdati se zaradi tega, ker spoznam, da mora tako biti, ali pa vdati se radi tega, ker se moram.

V značajnosti je moč

Vevče, 25. januarja 1932.

Pri nas so težke razmere. Z vso vhemenco delajo nekatere sile na to, da bi ustrašile delavstvo, ga zbegale, zlasti pa, da bi ubili zaupanje do organizacije. Poklicale so na pomoč celo narodno strokovno organizacijo, o kateri nismo pri nas že dve leti nič slišali.

Kakor so razmere ugodne za take akcije, vendar se naše delavstvo dobro drži. Sicer se ne spušča v nikake prepire, svojih misli tudi ne izraža preveč glasno, vendar pa se bere v njegovih očeh trdna odločnost, da si ne da kratiti svoje svobode in pravic, ki mu jih nudijo zakoni in katere si je v dolgotrajni borbi s pomočjo svoje organizacije priborilo. Trdno je odločeno radi tega, ker se zaveda, da bi se le najmanjša slabost in neodločnost kruto maščevala. Lažje je namreč izgubiti, kakor pa pridobiti.

Naše misli se gibljejo zlasti okoli treh osi: **Odpovedi delavstvu, odpust glavnega obratnega zaupnika in volitve obratnih zaupnikov**, ki bodo v soboto.

Rešitev prvega vprašanja je bolj v drugih rokah, kakor v naših. Vendar pa ne bomo dopustili, da bi se reševalo brez nas. Odpust glavnega obratnega zaupnika nas je le deloma presenetil, ker smo že

dolgo vedeli, da je podjetju trn v peti in ker mu je tudi grozilo. Podjetje se pa zelo moti, če meni, da bo doseglo svoj smoter brez boja. Tu gre za načelno vprašanje in se ne bomo vdali, ne da bi izčrpali vseh sredstev, ki nam jih nudita zakon in naša sila.

Kakor je že omenjeno, bodo v soboto volitve obratnih zaupnikov. Te volitve bodo šle pod parolo: **Ali za delavsko solidarnost ali proti delavski solidarnosti**. Na listi zavednega delavstva je tudi odpuščeni glavni obratni zaupnik. Zato smo se pa zelo začudili, da je postavila svojo kandidatno listo tudi narodna strokovna zveza. Ze dve leti nismo nič čuli o njej. Sedaj, ko bi bilo potrebno pokazati, da je vse delavstvo v boju za principiellne pravice enodušno, je naenkrat tu. Tudi prav. Ne pišemo tega, kakor da bi se bali glasov njenih somišljenikov. V tem pogledu nam je celo prav, da nastopi. Če bi pa bila količjak delavska, ne bi nastopila iz zgoraj navedenih razlogov.

Za vse zavedno delavstvo velja pa le eno: **Kdor ne bo volil ali kdor ne bo volil liste, na kateri kandidira tudi odpuščeni obratni zaupnik, je proti delavskim koristim, je proti delavski solidarnosti**.

Naša sveta naloga je, da bi delavstvu omogočili in dali priliko za tako spoznanje. Do danes te prilike še ni bilo. Delavstvo ve le to, da mora trpeti, da se mora omejevati, da mora stradati. Ve pa tudi to, da so delnice le malokje padle, da se podjetniki niti enemu litru vina niso odpovedali radi »te težke krize«, o kateri govore pri vsaki priliki in katero naravnost brez sramu izrabljajo. Delavstva se polasča malodušje in misel, da je prepuščeno samemu sebi.

Ali se zavedamo, kaj pomeni tako občutje? — **Obup**. Nevarnost je, da izgubi delavstvo vsako zaupanje v vse moralne osnove, ki so podlaga družabnemu in gospodarskemu življenju. Zaupanje v vsako avtoriteto. Zavedati se moramo, da ne ustvarjajo take razmere miru, ampak razplamtujejo najhujše strasti, iz katerih nujno sledi boj. Takemu boju je še vedno sledila katastrofa.

Družba se mora zavedati, da je absolutna svoboda, tudi gospodarska, škodljiva, celo taka svoboda, ki potisne popolnoma ob stran duhovnega človeka in ki da vso oblast živalskemu človeku. In to je prav za prav bistvo vsega. Ker gre za to, je dosedanja nevtralnost družbe neodpušljiva, ker je škodljiva in ka-

tastrofalna. Enkrat si moramo biti na jasnem: **Ali priznava družba moralna načela v vsem, tudi v gospodarstvu, ali jih zamašča**. Samo izjave simpatij ne pomenijo ničesar. Dejavanja, ta odločujejo. **Ali prepušča boj za duhovnega človeka le izkoriščanim?** Tudi v tem si moramo biti na jasnem.

Delavstvu pa to-le: Težke so razmere, skoraj obupne. Bile bi pa lahko veliko boljše, ko ne bi stremel kapitalizem za tem, da ubije v delavstvu zaupanje in vero v svoj lasten jaz. **Tega namena pa ne sme doseči**. Kapitalizem sicer meni, da bi bilo to v njegovo korist. Toda moti se. S tem bi ustvarjal le anarhijo. Proti tej se moramo boriti ravno tako, kakor proti kapitalizmu. Oboje je škodljivo delavstvu. Naš smoter je: **red in sicer pravičen in pošten red**. Tega moramo šele priboriti.

Borbe je pa sposoben le tak delavec, ki veruje v svoj lasten jaz, v vojo moč; ki veruje v silo in tudi v zmago duhovnih idej. Zato mora biti naše geslo: **Pod vsakim pogojem delavska skupnost — duhovna in dejanska. Ta delavska skupnost je osredotočena v delavski strokovni organizaciji**. Zato pod vsakim pogojem v boj za delavsko strokovno organizacijo.

Vpišite se v Krekovo knjižnico!

Iz dosedanjih njenih izdaj, ste se lahko prepričali, da so vse knjige visoko vredne

V letu 1932 bodo izšle sledeče knjige:

Miško Kranjec: „Življenje“

Herman Sudermann: „Gospa Skrb“

M. Andersen Nexø: „Prokletstvo“

Vse tri knjige bodo obsegale preko 700 strani

Nizka članarina omogoča vsakomur, da je član Krekove knjižnice. Din 60 — mesečno plačate za broširane in Din 650 za vezane knjige

Kdor še ni član, naj se takoj prijavi!

Naslov: KREKOVA KNJIŽNICA, Ljubljana, Miklošičeva 22

Evropa brez načrta

(Konec.)

Anarhija v državah

Razmerja moči v demokratičnih državah ne moremo pregledati. Oligarhije v njih ne moremo definirati. In vendar so in sicer v obliki divjih udruženj politikarjev, bankirjev, industrijcev in lastnikov časopisja.

Okrasek teh zakritih oligarhij tvorijo parlamenti s svojimi menjajočimi se vladami. Padec in menjavo teh vlad povzročajo notranje družabne borbe politikarjev. Iz ničnostnih razlogov in v kratkem razdobju se morajo umakniti vodilni politiki, da pridejo zopet čim prej na površje v drugačnih kombinacijah. Ta parlamentarna igra vzame vladam vsako možnost za globlje delo. Saj morejo računati na svoje sodelovanje kvečjem nekaj mesecev. Vladanje pet let se jim zdi večnost, petleten načrt utopija.

Mussolini je poskusil zamenjati ta nestalen sistem s stalnim, vpeljati po zgledu boljševikov hierarhično in diktatorsko vlado stranke. Če se mu je to posrečilo, bo mogla zgodovina ugotoviti šele po njegovi smrti.

Boj med tema dvema sistemoma — diktaturo in demokracijo še veča anarhijo v Evropi. Ta boj potvarja primerjavo anarhije s komunizmom. Demokrati očitajo fašistom, da pripravljajo pot komunizmu, fašisti demokratom nasprotno. V resnici pa oba sistema podpirata komunizem, ker slabita z notranjimi boji odporno silo Evrope, ki je ne moreta postaviti nasproti enotni volji bližajočega se boljševizma.

Gospodarska anarhija

Anarhija evropskega gospodarstva prekaša celo anarhijo evropske politike.

V primeri z ruskim smoternim gospodarstvom vlada popolna zmešnjava. Neizprosen boj vseh proti vsem. Brez vodilne misli, brez ozira na usodo Evrope, brez pogleda na bodočnost, brez ozira na ves svet. **Smoter je obogatjenje. Uničenje konkurenta ali zveze z njimi v srho izkoriščanja konsumenta**.

Sovjetska unija ima napram tako razbitemu in sebičnemu nasprotniku lahko nalogo. Vsi poizkusijo, da bi združili evropski in zapadni kapitalizem in da bi ga postavili kot strnjeno enoto proti boljševističnemu smrtnemu sovražniku, so žalostno propadli. Nasprotno. Evropski in ameriški kapitalizem sta financirala organizacijo, ki vodi proti njima boj na življenje in smrt. **Brez te pomoči bi bil petleten načrt neizvedljiv**.

Sovjetska unija ni bila od svetovnega kapitalizma, katerega je obsodila na smrt, ne le bojkotirana, ampak čisto javno ji je dajal še prednosti. Dobila je boljše plačilne pogoje, kakor so običajni od strani kapitalizma. Gospodarska pogajanja med boljševizmom in privatnim kapitalom nudijo pretresljivo sliko zapadne gospodarske anarhije napram ruskemu gospodarskemu bloku.

Če bo padel privatni kapitalizem, je sam zakrivil svoj padec. Dela namreč kakor država, ki zalaga v sredi vojne sovražnika z municijo in sicer z izgovorom, da mora njen obrat zaslužiti.

Kratkovidnost in brezsmotrenost ne dokazuje evropski kapitalizem le pri pogajanjih z Rusijo, ampak tudi s svojim stališčem napram evropskim carinam. Vsi dalekovidni gospodarski strokovnjaki in narodni ekonomski so že davno na jasnem, da imajo bodočnost le velike gospodarske enote, n. pr. Združene države in sovjetska unija; da evropske carine evropsko industrijo in poljedelstvo sistematično ubijajo. Kljub temu vztraja ev-

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Kovinarji

Jesenice. V soboto, 30. jan., kakor je že deloma vsem znano, se bodo vršile volitve obratnih zaupnikov. Lista kršč. socialistov, to je naša, ima številko 2, oziroma modro glasovnico, ki ima označeno številko dve. Volitve se bodo vršile v tov. kazini nasproti tovarne, vhod na volišče bo označen z lepakom. Kako boš volil? Ob vstopu pred volilno komisijo povej delavsko številko, ime, priimek in oddelek, v katerem si zaposlen. Nato prejmeš tri glasovnice, belo, modro in rumeno. Prostor, kjer bo stala volilna skrinjica, bo posebej, in v to skrinjico spusti kuvert, v katero si dal modro glasovnico s številko 2, ostali dve pa vrzi v koš ali žep. Pazi, da bodo delavci v tvojem oddelku šli vsi na volišče. V vsem se ravnaj po navodilih, ki si jih prejel od vodstva organizacije. Pomni, da bodo volitve trajale od 5 zjutraj do 24 zvečer (polnoči)!

Neppravilno započeta potrebna akcija. V okviru SMRJ se je započela akcija za znižanje stanovanjske najemnine, ki pa je že ob postanku zgrešila uspehov pravo pot. V nedeljo se je tozadevno vršil javen shod najemnikov. Moramo konstatirati, da za tako žalosten položaj, ki ga preživlja naše delavstvo, ni dajal one resne pozitivne slike kot bi jo sicer moral. Mesto zares konkretnih ter izvedljivih predlogov so bile same besede s kopico nestvarnosti, ki so odvzele ves resen pomen shoda in učinka na uspeh. V resnici so najemniki pričakovali, da bodo voditelji podali točno s številkami ugotovljeno poročilo o stanju stanarine in da se bo

na podlagi tega poročila stavi stvaren predlog na hišne posestnike za znižanje najemnin. Podrobneje in tudi stališče k vsemu temu prihodnjič.

Vsem članom! V nedeljo 31. januarja (dan po volitvah) se bo vršil sestanek ob 9 dopoldne v mali dvorani. Dnevni red: Poročilo o izidu volitev! Pridite vsi in točno!

Guštanj. Vedno več se čuje pritožb od strani delavstva, da mariborska borza dela zelo nerodno izplačuje brezposelne podpore. To moramo občutiti tudi mi guštanjski kovinarji. Že več mesecev so nekateri brez vsakega dela. Zato so se priglasili borzi dela v Maribor kot brezposelni s prošnjo, naj se jim nakaže izredna podpora iz fonda Delavske zbornice, ki ga zbornica da za kovinarje in rudarje, ker sicer nimajo pravice do redne podpore.

Toda teh podpor kljub urgencam in prošnjam še do danes ti delavci niso prejeli. Ne vemo ali je res s tem toliko dela, da traja cel mesec, preden se podpora nakaže. Ravno za brezposelne velja pregovor: Kdor hitro da, dvakrat da. Torej malo več obzirnosti in urejenosti bi pričakovali pri mariborski borzi dela.

Guštanj. Dne 24. t. m. se je vršil občni zbor naše skupine kovinarjev v Guštanju. Udeležba je bila sijajna, kar je dokaz, da se skupina pri nas vedno bolj razvija po smeri, ki smo si jo začetli. Zaradi tega imajo kovinarji tudi popolno zaupanje v isto. Zatorej le vkup uboga gmajna, da bo nas več.

Tovariš centralni tajnik Rozman nam je v prav lepih besedah razložil splošni po-

ropsko gospodarstvo naravnost fanatično pri teh krinskih zaprekah. Če se ne obnesejo, jih ne odpravijo, ampak še zvišajo. Z njimi pa raste gospodarska zmanjšanja, gospodarska anarhija, beda, brezposelnost in boljše življenje.

Evropski individualizem.

Anarhija, ki vlada v Evropi, je senčna stran evropskega individualizma.

Ta individualizem je nekdam napravil Grčijo veliko in jo tudi pogubil. Nevarnost je, da bo danes pogubil Evropo, dasiravno tvori njeno slavo in veličino. Kljub temu je nerazdružljivo vezan z evropsko kulturo. Njene korenine segajo v antiko (stari vek) in v krščanstvo. Njene korenine so v ideji osebnosti in v ideji otrok božjih.

Evropejcu je neznosna misel, da bi bil vogelni kamen države. Za njega država ni smoter, ampak le sredstvo. Njegov tajni ideal je brezvladje, anarhija, popolna politična svoboda. Državo priznava le radi tega, ker je to stanje nerazdružljivo z evropsko preobljudenostjo, tehniko in nemoralo.

Iz te volje po svobodi izhaja evropski liberalizem in vseh svojih oblikah: **duhovni liberalizem**, ki zahteva svobodo vesti in toleranco (strpnost); **politični liberalizem**, ki zahteva demokratično nadzorstvo in zaščito individualnosti proti svojevolski državi; **gospodarski liberalizem**, ki zahteva gospodarsko tekmovanje in zaščito privatne lastnine.

Ta liberalna misel ni monopli liberalnih strank, ampak je skupek (obseg) evropske kulture in evropskega napredka. Ta liberalizem tvori podlago političnim svetovnim naziranjem večine evropskih konservativnih strank kakor tudi večini socialističnih strank.

Ta liberalna misel je proti preveč državi, proti preveč organizaciji, proti preveč nadzorstvu. Njegov smoter je: ustvariti ravnotežje med državno močjo in državno nemočjo; med boljše življenje in anarhijo.

Celo devetnajsto stoletje se je borilo proti absolutizmu osemnajstega stoletja. Boj za napredek je bil identičen z bojem za svobodo in sicer za osebno in narodnostno svobodo.

Ta boj je končal z zmago evropskega liberalizma. S tem je prišla Evropa na rob anarhije. Težišče gre nazaj k okrepljeni državni moči, gre proti liberalizmu. Nevarnost je, da bo ta tok tiral Evropo iz enega ekstreme v drug ekstreem, iz kaosa anarhije v boljše življenje.

Edino jasno spoznanje nevarnosti more Evropo rešiti, le spoznanje, da je zelo lahko svobodo izgubiti, ampak zelo težko jo zopet nazaj pridobiti. Edino spoznanje more rešiti Evropo, da je delna žrtev neizogibna v korist stalnosti, splošnosti in javne moči, če noče izgubiti vse svoje svobode v korist boljše življenja.

Bolje skoraj ni mogoče naslikati duhovno revščino sodobne Evrope.

ložaj in nas spodbujal k čim intenzivnejšemu delu. — Sprejeta je bila tudi resolucija glede brezposelnih podpor za kovinarje.

Tovariš Gradišnik je zaradi preobložitve z delom odložil predsedniško mesto, katero je vodil v popolno zadolženost vseh že več let. Vendar pa bo ostal še zaneprej kot svetovalec v raznih zadevah.

Nov odbor sestoji: Kokal Ivan, predsednik, Kokal Gregor, podpredsednik, Kokal Franc, tajnik, Mager Alojzij, blagajnik, Gradišnik Matija, gospodar; namestniki pa: Steharnik Ivan, Paradiš Melhior, Gradišnik Ignac. — Nadzorstveni odbor: Rožej Franc, Kotnik Andrej; odborniki: Jesovnik Martin, Močnik Luka, Pori Valentin; delegat za centralni občni zbor in strok. odbor Kotnik Andrej.

Sedaj, ko smo si izvolili nov odbor, mu kličemo: Korajžno na delo! Da bo naša zmaga sijajna. Tudi na članstvo apeliramo, da podpira novi odbor povsod. Le ako se članstvo zaveda svoje dolžnosti, bo odbor lahko brezhibno deloval.

Razne razprte, ki so nastajale lansko leto, morajo zginiti. Vsaka pritožba naj se iznese redovnim putem. Pač pa je grdo zabavljanje za hrbtom, ker je nečastno. Zatorej držite se gesla: »Le v slogi je moč.«

KLEPARJI.

Ljubljana. V nedeljo dne 17. januarja t. l. se je vršil sestanek naše skupine v prostorih J. S. Z. v Delavski zbornici. Na sestanku smo razpravljali o obrt, zakonu, pri čemer smo sestavili resolucijo, ki se bo poslala odločilnim oblastem za razne popravke imenovanega zakona. Resolucijo bomo priobčili v prihodnji številki. Sestanek smo zaključili z diskusijo o zadružništvu v našem gospodarstvu. Debata je lepo potekla in so se čuli mnogi pametni predlogi. Obilna udeležba je pokazala kakšno zanimanje vlada med kleparji, inštalaterji in monterji za strokovno organizacijo. — Prihodnji sestanek se bo vršil v nedeljo 21. februarja 1932 ob pol 10 v mali dvorani Delavske zbornice (nasproti knjižnice). Na svidenje. — Odbor.

Rudarji

Huda jama. V nedeljo dne 7. februarja ob 11 po deseti maši bo imela strok. skupina rudarjev redni občni zbor v društveni dvorani v Laškem (pri cerkvi). Dnevni red občnega zbora je sledeči: 1. čitanje zapisnika, 2. poročilo odbornikov, 3. govor zastopnika centrale iz Ljubljane, 4. volitev novega odbora, 5. predlogi in sklepi, 6. služajnosti. Občni zbor je samo enkrat na leto ter velike važnosti. Zato naj se ga udeležijo vsi člani. Bolj težko je za tiste, ki pridejo zmučeni od nočnega dela domov, a pri tem se naj zavedajo, da morajo odborniki organizacije vsako nedeljo vršiti svojo nalogo, četudi so ponoči na delu. Zato se potrudite tudi Ti, tovariš! — Odbor.

Viničarji

Umrli je tov. Tomažič Franc, viničar v Gresovčaku pri Ljutomeru, v starosti 88 let in dolgoletni član naše strokovne organizacije. Pokojnik je bil pošten in delaven viničar, kar je najboljša priča dejstvo, da je bil sedaj že 17 let nepretrogoma v eni službi. Bil je tudi skrben vzgojitelj svoje številne družine, saj nam je dal ravno od najgiblnejšega voditelja ljutomerske skupine, sina Franceta, ki vrši v skupini najvažnejše funkcijske posele, v načelnstvu centrale in »Viničarske kreditne zadruge« pa odlično rešuje svoje naloge. Očetom, ki dajo našemu kršč. socialističnemu pokretu v službo svoje sinove in hčere, smo dolžni vsi največje hvaležnosti ter se jih vsaj ob smrti spominjamo v molitvi. Bog mu poplačaj z deležem v nebeškem raji! Trpel in garal si, odpočij se sedaj! Mi

Te ohranimo v vednem spominu, nezabni tovariši!

Viničarska komisija se je vršila v Rado-merščaku na zahtevo tov. Vogrinca Franca, viničarja minoritskega samostana. Zahteva odškodnino za manjkajočo deputatno zemljo in razno. Pri razpravi ni moglo priti do nobenega sporazuma, zato bo morala razsoditi še sodnja.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Poročali smo, da se razprava viničarske komisije za Grlica Antona zoper Skrinjarja Alojza ni vršila, ker slednji ni prišel in da se bo zadeva v končno rešitev izročila sodišču. Poročamo sedaj, da sta se medsebojno oba sporazumela, tako da vsa dolžna vsota izplača g. Skrinjar viničarju v roku štirih mesecev. Boljša kratka sprava kakor dolga pravda, priporočamo vsakomur. Uspeh za viničarja, ali boljše rešeno pravico, pa je tudi v tem primeru bila dosežena le po posredovanju strokovne organizacije zato vsi do zadnjega v »Strokovno zvezo viničarjev.«

Lesno delavstvo.

Prevalje. V nedeljo 17. januarja se je vršila v delavskih društvenih prostorih v Farni vasi volitev obratnih zaupnikov delavstva v tovarni lepenke grofa Turnskega v Prevaljah. Volitve se je na podlagi vsestranskega sporazuma izvršila po skrajšanem volilnem postopku.

Predlagana je bila ena sama kandidatna lista od J.S.Z. Izvoljeni so bili z majhno spremembo v večini prejšnji zaupniki v skupnem številu trije iz vseh delovnih oddelkov tovarne. Želimo, da bi častno jim poverjeno važno nalogo mogli vršiti z uspehom v interesu vsega delavstva.

Prevalje. Tudi delavstvo, zaposleno na parni žagi lesne družbe »Korotan« v Prevaljah je dne 24. januarja izvolilo svoje obratne zaupnike, in sicer prvih. Kajti pri tem podjetju dosedaj delavskih obratnih zaupnikov še sploh ni bilo. Končno so se ti delavci vendarle zavedali važnosti in potrebo izvolitve obratnih zaupnikov. Veliko težav in zapostavljanja mora to delavstvo pretrpeti v veliki meri zaradi bojazni pred izgubitvijo dela, ker ni bilo prilike, da bi se moglo v vseh neprilikah in nedostatkih porazgovoriti s svojimi gospodarji. Vložena je bila kandidatna lista od J.S.Z. z dvema zaupnikoma in dvema namestnikoma.

Viničarski red

Na občnem zboru Kmetijske družbe decembra 1931 v Ljubljani je padel od podružnic Kmetijske družbe med drugimi tudi predlog, da se naj viničarski red iz leta 1928 prilagodi sedanjim razmeram. Ako gre tukaj za pravično plat in za to, čemur je bil ta viničarski red priporjen in uzakonjen, tedaj se takemu predlogu pridružujemo do zadnjega vsi viničarji, četudi so težke gospodarske in socialne razmere, predvsem za podeželsko kmetstvo delavstvo, posebej pa še za viničarje. Zato je potrebno, da bi se viničarski red povsod dosledno izvajal, da bi vsi viničarji morali imeti le sedaj veljavne službene viničarske knjizice, povsod pismene pogodbe in vsaj tisti minimum svojih pravic, ki jih določa sedanji viničarski red. K temu potrebno bi še bilo dodati zakonito stalnost viničarjev v službi in določiti, kolika najmanjša denarna plača sme biti na dan. Le na ta način bi se omejilo današnje brezmejno izkoriščanje od strani vinogradnikov in

Bata

(Dalje.)

Zivljenjske razmere.

Malo mestece Zlin, ki je imelo pred 10. leti komaj 4000 prebivalcev, ni moglo dati stanovanj in preskrbe 13.000 zaposlencem. Kar je Bata ustvaril v tem pogledu izven tovarne, je naravna izpopolnitev njegove organizacije. Tudi tukaj je natanko preštudiral stroške in pa izvedbo svojih metod.

Oddelek za občjo blaginjo. Ta oddelek je prevzel vodstvo teh naprav. Je istotako samostojen, podvržen isti disciplini, kakor ostali oddelki in je nastanjen v posebnem posloplju, ki je v bližini vhoda v tovarno. Pomen tega oddelka raste stalno. Leta 1925 mu je došlo Bata 4.5 milijona kron, leta 1926 še 9 milijonov in leta 1927 — 16 milijonov kron.

Ta oddelek ima sledeče oddelke: a) Otroška zavetišča. Ta zavetišča so namenjena za delavske otroke. Če gredo žene na trg ali kam drugam, morejo svoje otroke pustiti pod varnim nadzorstvom v tem zavetišču. b) Dva otroška vrta, ki sta dostopna vsem otrokom iz Zlina. c) Ljudske kuhinje. Obratujejo od 15. 11. do 15. 3. vsakega leta. Imajo namen, da dajo tečno hrano šoloobveznim otrokom iz okolice, ki bi sicer morali hoditi po snegu domov.

Oddelek za občjo blaginjo uprizarja med letom prireditve za male in velike. Dalje nadzoruje internat za mladoletne in delavska stanovanja. Istotako preiskuje kvaliteto jedil v jedilnicah. Prireja sportne zabave, vodi kino, gospodinjam daje nasvete, jih poučuje v vprašanih higijene in slično.

Končno upravlja še blagajno, iz katere dajejo ob porodu otrok nagrade. Od leta 1926 dalje dobi vsak novorojenček nastavljenca v tovarni hranilno knjizico s 1000 kronami. Ta znesek se obrestuje tako dolgo z 10%, dokler sta oče ali mati zaposlena v tovarni. Dne 1. 8. 1927 je uživalo tako nagrado 787 otrok. Do leta 1934 naraste ta vsota na 9846 kron.

Stanovanja. Do leta 1925 je Bata sezidal le nekaj stanovanj in skrbel le za stanovanja mladih mož. Leta 1926 pa je sezidal za svoje nameščence 200 štiristanovanjskih hiš. Vsako stanovanje ima svoj poseben vhod, kuhinjo, jedilnico, shrambo, kopalnico v zvezi s pralnico in eno sobo. Najemnina za tako stanovanje znaša 15 Kč na teden. Leta 1927 je sezidal še 167 dvodružinskih hiš. Ta stanovanja obsegajo: klet, kuhinjo, kopalnico, pralnico, dve spalnici sobi in eno sobo za vse. To stanovanje ima tudi centralno kurjavo. Najemnina stane 25 kron na teden. Leta 1928 je sezidal zopet 200 novih hiš po tipu iz leta 1927.

Oddelek za občjo blaginjo more spraviti pod streho: 1800 mladoletnih ženskih oseb, 1500 mladih mož, 1364 družin in 3222 samskih oseb. Torej nad 9 tisoč oseb. Delavec, ki želi dobiti stanovanje, se mora prijaviti pri stanovanjskem uradu, ki zadovolji njegovi prošnji, kakor hitro so stanovanja prosta. Delavci s številnejšo družino imajo prednost.

Da bi bili gradbeni stroški čim manjši, nadzira Bata osebno delo arhitektov in izloči vse, kar ni neobhodno potrebno. Stanarine so natanko v razmerju s porabljenim kapitalom. Preračunane so na obrestovanje in amortizacijo posloplja.

Prodajalne. Oddelek za prodajalne ima nalogo, da preskrbi delavstvo po čim nižjih cenah vse, kar potrebujejo, predvsem pa živila in obleko. Prodajalne ali boljše razpečevalnice imajo več oddelkov: za perilo, za tkanine, za kovinsko posodo, za zelenjavo, za kolesa, za meso in sadje. Velik prostor je določen za pitje in za prodajo mleka. Bata pospešuje prodajo mleka, dočim je prepovedano točenje alkoholnih pijač.

Da bi bile cene čim nižje, skuša Bata čim več producirati na lastnih zemljiščih. Na teh pridelujejo: mleko, maslo, jajca, perutnino in deloma tudi meso za klavnice. Kar mu zmanjka, kupi na debelo. Prodaja pa po nakupni ceni pribivši še transportne in obratne stroške.

Na ta način je zvišal kupno moč svojega delavstva od 1/3 do 1/4. To zavisi od vrste blaga. Poleg tega je blago brez izjeme prvovrstno.

Po svojih razpečevalnicah skuša vplivati Bata tudi na izdatke svojih uslužbencev. Sicer je v njegovih prodajalnah na razpolago tudi najdražje luksuzno blago, vendar pa daje prednost predmetom, ki so cenejši.

V prvem in drugem nadstropju posloplja, v katerem so prodajalnice, je tudi restavracija, ki obstoja iz 4 velikih soban. Bata je vpeljal v restavraciji ameriški sistem. Stranka mora sama iti po hrano. V eni uri morejo razdeliti na ta način 6000 kosil. Vsak dan so na razpolago 4 vrste kosil: Cena za kosilo je 3 krone. 50 vinarjev za juho, 2 kroni za meso in prikuhe, 50 vinarjev za priboljšek ali kavo.

Uporaba prostega časa. V drugem nadstropju restavracije je vsaki dan kino-predstava. Prva ob 5. uri, druga ob 7. uri zvečer. Velika dvorana ima 2000 sedežev. Program menjajo vsaki dan. Pri predstavi igra tudi orkester. Vstopnina znaša 50 vinarjev. V kinu vidi Bata predvsem sredstvo za vzgojo in vplivanja na nameščence v smislu svojih idej. Kajti film je veliko učinkovitejši kakor pa govornjeni ali pisani nasveti.

(Dalje)

radi tega strašna beda in obup na strani viničarjev. Bojimo pa se, da zasleduje gornji predlog ravno nasprotni smoter. Radi bi viničarje napravili še bolj brezpravne, radi bi jim odvzeli še to bore pravic, ki jih sedaj še imajo, čeprav največ samo na papirju. Viničarski red je izvajalo največ 5% vinogradnikov prostovoljno, vsi drugi pa so se izmikali na vse načine in po svoji sebičnosti viničarje izkoriščali, kjer so mogli. Če je bil

kateri prisiljen pot viničarski komisiji ali po razsodbi sodišča, je dal viničarju, kar mu gre. Kmetijska družba in drugi odločilni činitelji o položaju viničarskega ljudstva, o njegovi borbi, o sabotiranju viničarskega reda po vinogradnikih najbrž nič ne vejo, zato bomo poskrbeli, da bodo obširno o vsem obveščeni in da bodo dobili dovolj prilike prepričati se.

Franc Beltram:

Kaj mora industrijski delavec znati o kmetijstvu?

Potrebno mu je znati prav vse, kot najbolj razumnemu in naprednemu kmetu.

Zakaj? Zato, ker nudi znanje in sposobnost v kmetijstvu delavcu in njegovi družini največ prilike za zaposlenost v prostem času in s tem največjo možnost, da postane čimprej samostojen mali posestnik in tako — neodvisen od kapitalizma. Tudi obrt in drugo znanje daje delavcu in njegovi družini dosti prilike za zaslužek in pridobivanje v prostem času.

A kmetijsko delo ima poleg drugih še to prednost, da krepki delavca in njegovo družino tudi v zdravju in telesni vzgoji in mu obenem daje tudi takega razvedrila in zabave, kakršne ne more dobiti prav nikjer drugje. — Kateri sport, zabava, ali telovadba more tako blagodejno in koristno vplivati na zdravje, telesno vzgojo, pa vzbujati tako nedolžno in res srčno veselost, ki je delavcu in njegovi družini, še tisočkrat bolj potrebna, kakor vsem drugim stanovom, — kakor zabava in delo v prosti naravi, na lastnem malem domu, ki je res pravi zemeljski raj, kjer živi delavska družina v taki popolni svobodi in sreči, kakršne prav nikjer drugje ni najti?

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje prav gotovo ne more z nobenimi sredstvi in na noben drug način vršiti svoje naloge in dolžnosti ceneje, bolje in hitreje, kakor da izda zakon za prisilno varčevanje, preosnovno bolniškega in pokojninskega zavarovanja in možnosti nakupa zemlje, v smislu zamisli, objavljenih v članku »Delavska samopomoč« v »Del. Prav.« št. 50 od dne 17. dec. 1931.

Čim si industrijsko delavstvo prilasti zemlje in ustanovi lastne domove, se lahko brez škode za industrijo in v največjo korist narodnega zdravja in zboljšanja delavskega položaja skrajša dnevni čas na 6 in tudi manj ur dnevno v vseh obratih, kjer je to izvedljivo, ali pa se uvedejo pri 8 urnem delu 24 urni odmori.

Tovariši delavci! To niso »frazee«, ne »sanje«. Premislite resno in stvarno, pa povejte odkritosrčno, pa brez predsodkov: Ali ni vse tako res, kakor sem zapisal in ali ni možno, da se izvede tak socialni in gospodarski preokret, brez vsakih žrtev za delavstvo in državo? — Edino veleposestniki in lastniki podjetij bi bili primorani, da odstopijo odvisni zemljo in do polovice delnic. Ali tudi to ne bi bila nikakršna žrtev, ker jim nihče noče vzeti njihovega »kapitala«, s katerim lahko svobodno tekmujejo v proizvodnji in trgovini. Prepričan sem, da podjetnikom, ki

bodo svoje delavstvo pošteno plačevali in po človeško z njimi ravnali, ne bodo delavci odkupovali delnic, ker bi v tem slučaju imeli le malo ali nič koristi.

Pred oderuški podjetji pa je država dolžna delavce ščititi tudi še z drugimi zakoni, kakor s pravico nakupa delnic, s čemur pridejo delavci na pošten način do deleža na dobičku in kot solastniki podjetij.

Agrarna reforma pa se mora brezpogojno izvesti, ker je nemoralno in največji socialni zločin, da leži po nekod zemlja neobdelana, drugod se pa obdelujejo ogromna polja s stroji, dočim so ogromni milijoni dela zmožnih in dela voljnih ljudi brez dela in kruha, ki morajo lakote in najhujše bede umirati.

»Vsak državljan mora imeti pravico, da si od veleposestva odkupi zemlje, kolikor jo more sam in s svojo družino obdelovati, ali jo potrebuje za preživljanje sebe in svojcev, z obratovanjem najetih moči.«

Pa boste rekli: Vse dobro in prav. — Toda, kako in kdo naj vse to izvede? —

Tovariši! Le nič skrbi. — V naši moči je, da se vse to lahko takoj izvede. — Kje je razlog ali ovira, da bi država ne mogla, ali ne hotela izdati tak zakon, s katerim nikomur nič ne vzame, nikogar v ničemer ne prikrajša, nasprotno pa samo prisili in da možnost vsakemu državljanu, da si sam svobodno in z najboljšim uspehom, pa brez vsakih žrtev lahko preskrbi starostno, bolniško in pokojninsko zavarovanje in še lasten dom!

Ali je kak delavec, ki bi take žrtve ne zmogel ali ne hotel? ...

Samo treba je, da se tak zakon izda. In samo dobre volje je treba. Če pa še te ne pokažemo, nimamo več pravice tarnati, še manj pa od drugih zahtevati pomoči in rešitve.

Predragi tovariši! Povedal sem Vam, kar sta mi vest in srce velevala. Iskreno Vas prosim, vsaj zdaj — ko nas lakota in najstrašnejše gorje »brezposelnost« mori, ko se ves svet s tako strašno naglico v najstrašnejšo socialno in moralno propast pogreza, pokažimo s praktičnim delom, kje je rešitev.

Naš skupni in končni cilj pa naj bo: Z delom in varčevanjem se gospodarsko osamosvojiti in z razumom braniti in se ohraniti na lastnem domu, versko, narodnostno in državno svobodo v zgled in strah današnjemu materijalističnemu kapitalizmu.

Kdo naj vodi delavske organizacije?

Hrastnik, 20. januarja.

Krekova mladina je kulturna organizacija krščansko socialističnega delavstva. Namen ima vzgajati iz delavcev značajne voditelje, ki bodo znali voditi strokovna društva in delavski pokret. Zato je potrebno, da se delavci sami pri vodstvu uveljavljajo. Ni potrebno, da si osvoji maso, pač pa jedro mase. Ne gre za število članov, ampak zato, da so člani značajni, da jih ne bo majal veter na vse strani. Veliko število članstva, ki bi se iz vseh vetrov skupaj nateplo, in če je aparat prešibak, bi preprečilo uspeh društva. Ne

NA PRVI POGLED

je simpatičen človek, iz čegar fine kože na obrazu in rokah brez lišajev in gub se da sklepati na snago in nego. Skrbni ljudje uporabljajo zato samo medicinsko zanesljiva sredstva kot so: Fellerjeva Elsa-pomada za zaščito lica in kože ter Fellerjeva Elsa-pomada za rast las (2 lončka brez daljnjih stroškov 40 Din), dalje Fellerjeva Elsa-mila zdravja in lepote (5 kovsov franko 52 Din).

Naroča se pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsa trg 349. Sav. ban.

samo to, ampak naravnost nevarno je, da se uresniči pregovor, če je eno gnilo jabolko med dobrimi, da vse segnijejo. Vsak resnični prijatelj delavstva je dobrodošel, če se bo znal spretno pri delu žrtvovati, mu bo organizacija radevolje dala vodilno funkcijo. Ne gre pa, da se hoče kdo s terorjem vsiliti in ubija drugim veselje do dela. Nikakor ni vzgojno, če se brezposelnim članom obeta denar ali posredovanje služb za ceno, če odstopijo od svojega društva. Resničen kristjan bo pomagal vsakemu trpečemu sotrpnu in ne bo gledal, kje da je kdo organiziran. Predpogoj vsega pa je, da vlada jasnost v načelih in hotenju. Kako je žalostno, ko vidimo nekatere ljudi, da ne vedo v važnih zadevah ali ima prav Peter ali Pavel. Podobni so tistemu, ki je pred razpelom vzgal eno svečko, pred sliko vruga pa eno, da se ne bi nikomur zameril.

Organizacija pa ima pravila in osnovna, večno veljavna načela. Kdor se v mejah teh giblje, ima prav, ne glede na to, ali je študiran ali delavec. Oseba ne pomeni nič, načela vse. Osebe prihajajo in odhajajo.

Sicer je inteligentu lažje priti do na-

čelne jasnosti nego delavcu, vendar ne more imeti radi tega nihče monopol ali kakšen privilegij. Krščanski socializem je pokret, ki ga je potrebno študirati. Pot do tega znanja ni na visokih šolah, ampak povsod, kjer je ljubezen in dobra volja doma. Vsem članom priporočamo,

Doma in po svetu

Jugoslavija redno plačuje dolgove. Ameriški in angleški listi so prinesli vesti, da Jugoslavija ne more več zmagovati obrokov in obresti za odplačilo svojih dolgov. Nasproti tem vestem se uradno ugotavlja, da naša država popolnoma točno in v redu plačuje vse obveznosti, ki jih ima v inozemstvu. Posamezni obroki bodo plačani točno na dan roka ali pa še pred potekom istega.

Srebrni denar bo dala kovati naša država. Novi bodo po 10 in 20 Din.

Predsednik vlade Živković je odstopal iz Beograda.

Reparacijska konferenca, ki bi se morala začeti 25. januarja, je bila predčasno v sporazumu med Francijo in Anglijo odpovedana. Vršila se bo šele meseca junija. To je diplomatska protipoteza Francije napram Nemčiji, ki se je hotela enostavno otresti vse vojne odškodnine.

Francija je začela sedaj izvajati gospodarski pritisk na Ameriko, da odpiše del vojnih dolgov. In sicer na ta način, da zahteva vse količine zlata, ki jih ima v ameriških bankah francoska narodna banka. Francozi imajo v Ameriki za več sto milijonov dolarjev zlata. Sedaj so stalno na poti iz Amerike v Francijo parniki, ki vozijo francosko zlato v Francijo. Narodna banka ima v svojih kletah že sedaj za 70 milijard zlatih frankov zlata.

Ameriški dolar je zaradi odtoka zlata v Francijo v veliki nevarnosti. Ameriška rezervna banka ga vzdržuje na sedanjih višini z velikimi žrtvami. Kot se zdi, pripravlja vlada inflacijo. Senat je odobril načrt predsednika Hooverja za pomoč gospodarstvu. Nameravajo ustanoviti delniško družbo s kapitalom dveh milijard dolarjev, ki bo podpirala industrijo in banke, ki so prišle v težkoče. Za pokritje zgube v državnem proračunu bodo razpisali notranje posojilo. Tudi ameriški kapitalizem stresajo potresni sunki.

Po vsej Španiji divja že nekaj tednov močan revolucionaren val. Skoraj v vseh mestih in kjer je kaj industrije, so se dvignili revolucionarni delavci. Povsod so poskušali z revolucionarnim nastopom ustanoviti svojo oblast. Proglašeni so bili krajevni generalni štrajki in sabotaža, obenem pa so nameravali zasesti sedeže oblasti. V nekaterih krajih se jim je to posrežilo. Prišle pa so močne vladne čete in jih pregnale. V spopadih je bilo mnogo delavcev ranjenih in ubitih. Štrajki še trajajo. Zdi se, da je ves pokret enostavno organiziran po komunistih. Španski proletarijat nikakor ni zadovoljen z meščansko republiko, ki si je nadela lažen socialističen naslov. Zaradi

da veliko čitajo, posebno krščansko delavsko časopise in drugo delavsko literaturo, da si pridobijo potrebno izobrazbo. Nikomur ne bodi žal, če se razbije kak breznačelni slogaški nestvor. Uspeva le ono, kar je zdravo. Drugo zgine prej ali slej. Zato pozdravljamo boj, ki očičuje.

stroge cenzure ni mogoče dobiti iz Španije točnih poročil. Tista, ki prihajajo, navajajo tudi, da so revolucionarji ponekod poskušali požgati samostane in cerkve, kar pa so jim vladne čete onemogočile. — Vlada je izdala odlok, s katerim se razpušča jezuitski red. Jezuiti smejo sicer še ostati v deželi, a le kot zasebniki. Imovina reda je zasegla država in se bo izdala v dobrodelne namene. Papež in španski škofje so proti temu odloku protestirali.

Zveza narodov zboruje v Ženevi. — Glavni tajnik zveze Anglež Drummond je odstopil. Zveza gradi v Ženevi več palač.

V Italiji je bilo zadnje dni več protifašističnih demonstracij in sicer v Neaplju in v zgornji Italiji. Demonstrirale so tudi žene. Pri Vicenci je eksplodirala bomba, ki je napravila precejšnjo škodo.

Angleška vlada pripravlja v smislu konservativnega programa povišanje carin. Ker se MacDonaldova skupina in liberalci ne strinjajo docela z namerami konservativne večine, je vlada sklenila, da poedini ministri v parlamentu lahko glasujejo proti vladnemu predlogu.

Oboroževanje gre kljub bližnji veliki razorožitveni konferenci svojo pot naprej. Francosko zrakoplovno ministrstvo je izdalo naročila za zgradbo štirih novih eskadril bombnih letal. Vsako letalo bo imelo pet strojnic, 11 metalcev bomb in bo moglo nositi 1000 kg municije. — Francoske banke so dale Japonski 800 milijonov frankov posojila za nabavo orožja in municije. — Nemški listi poročajo, da se Francija mrzlično oborožuje in da so v zadnjih mesecih sprejele francoske tovarne za municijo 55.000 novih delavcev.

Češkoslovaška je dobila kljub odklonilnemu stališču francoskega parlamenta v Franciji posojilo 600 milijonov frankov za dobo petih let.

Japonci so porazili na severu Mandžurije zadnje ostanke kitajskih armad. Pripravljajo ustanovitev mandžurske države. Ker Kitajci še vedno bojkotirajo japonsko blago, grozi Japonska, da bo zasedla kitajska pristanišča in že zbira v njih bližini vojno brodoge.

NEGOVANJE LEPOTE

na medicinsko-kozmetični podlagi, to je nova smer, ki je zares dobra, če se zato uporabljajo pripomočki, katerim z medicinske strani ni prigovora, kot so: Fellerjeva Elsa-pomada za zaščito kože in Fellerjeva Elsa-pomada za rast las. Za v naprej poslanih 40 Din 2 lončka brez daljnjih stroškov pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsa trg 349. Sav. ban.

Anketa o izpremembi zakona o pokrajinskem skladu za Slovenijo

Dne 12. in 13. januarja se je vršila v ministrstvu za gozdove in rudnike anketa o eventualni izpremembi zakona o pokrajinskem pokojninskem skladu za Slovenijo. Ta anketa je bila za staroupokojence bratovskih skladnic in za starorentnike vseh naših socialnih zavodov izredne važnosti. V pokrajinski sklad se steka letno nad 7 mili. Din posebnega davka na premog, radi česar zadeva vsaka izprememba tega zakona ob interese starorentnikov. Med temi je 6434 članov bratovskih skladnic, 1017 članov osrednjega urada za zavarovanje delavcev, 330 članov humanitarnega fonda ravnateljstva državnih železnic v Ljubljani in 956 članov pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani. Torej skupaj 8746 starih rentnikov. Dohodke iz tega fonda razdele vsako leto na navedene socialne zavode v določenem razmerju. Leta 1930 so bili razdeljeni takole: 73,4 % na glavno bratovsko skladnico; 11,6 % na osrednji urad; 3,95 % na humanitarni fond ravnateljstva državnih železnic in 10 % na pokojninski zavod.

Ze odkar obstoja zakon o pokrajinskem podpornem skladu, zahtevajo rudarski podjetniki, da se ta zakon spremeni. Leta 1928 bi skoraj dosegli svoj na-

men in pokrajinski pokojninski sklad bi se enostavno ukinil s finančnim zakonom, ne da bi se drugače preskrbelo za starorentnike, ki dobivajo sedaj rente iz tega sklada. Pri pokrajinskem pokojninskem skladu gre za velike in opravičene interese delavstva. Pred vojno so bili ti opravičenci zavarovani pri raznih zavodih, ki so bili ustanovljeni za razne poklice posebej n. pr. železničarji zase, rudarji zase itd. Vsi ti zavodi so imeli večji del svoje centrale izven mej slovenskega delavstva in so nabrali za slovenske pripadnike brez pokojninskih fondov južne železnice nad 31 in pol milijona zlatih kron premijske rezerve. Vse te zneske je vzela vojna in inflacija. Denarja se je rešilo večji del le 0,5—0,8 % Temu primerno so se znižale rente, ki znašajo na mesec od 3 do 8 dinarjev.

Iz pokrajinskega pokojninskega fonda dobivajo stari rentniki doklade največ po 150 dinarjev na mesec, skupna svota mesečnih dohodkov podpirancev pa ne sme presegati Din 300.

Na konferenci so pokazali zastopniki ministrstva, da računajo z interesi rentnikov, vendar pa niso nevarnosti še odstranjene.

Zastopniki podjetij so namreč zahtevali z vso energijo reformo zakona v pokrajinskem pokojninskem fondu. Navajali so tri razloge: Doklada na premog gre le na videz v breme konsumenta, v resnici pa zadeva rudarska podjetja. Ker je ne morejo pri sedanjih konkurenci več prevladati na kupce. Zlasti odklanja plačanje te doklade železniška uprava za njeg dohavljeni premog.

Ni v redu, da se pobira davek v enaki višini od visoko kvalitetnega rjavega premoga, kakor od premogovega prahu.

Donos te davščine je vedno enak kljub temu, da se število starorentnikov stalno manjša.

Zato so zahtevali podjetniki v svoji resoluciji, da naj se pokrajinski pokojninski sklad ukine, vse rente rudarjev naj prevzamejo bratovske skladnice, stroške, ki bi nastali iz tega bi pa krila rudarska podjetja iz svojih sredstev.

Zastopniki delavcev in socialnih zavodov so pristali na to, da bi se zakon o pokrajinskem pokojninskem skladu v toliko izpremenil, da bi se odpravili iz njega glavni nedostatki. Predvsem naj bi se pobirala davščina tako, da bi se pobiral določen odstotni iznos na podlagi fiktivne cene premoga. Tudi na to so pristali, da bi se ta pribitek postopoma zmanjševal. V nobenem slučaju se pa ne bi smele jemati že pridobljene pravice rentnikov, enako ne bi smeli biti izključeni od donosa davščine na premog rentniki nerudarji. Iz tega razloga niso mogli osvojiti resolucije rentnikov, ker bi odpadla vsaka odškodnina za rentnike nerudarje, ako bi obveljala ta resolucija. Kajti zaenkrat je tak položaj, da se ne bi mogli izpadi teh prispevkov nikamor prevladati niti na delavstvo niti na državni proračun.

Radi teh dveh skoraj popolnoma nasprotnih stališč ankete niso mogli zaključiti. Obveljal je sklep, da se bodo zbrali še statistični podatki in izdelali matematični računi. Ko bo zbran ta material, bodo anketo nadaljevali in zaključili v Ljubljani.

Zakaj še nisi član »Krekove knjižnice«? Piši takoj na: »Krekovo knjižnico«, Delavska zbornica, Ljubljana.

To in ono

Jesenice. Od Zveze gospodar. zadrug za Jugoslavijo smo prejeli sledeče pojasnilo, katero radevolje priobčujemo: Prosimo, da na zapisek pod gornjim naslovom v št. 2 Vašega cenj. lista z dne 14. jan. t. l. objavite sledeče pojasnilo: Zadrugi »Stan in dom za Gorenjsko« r. z. z. o. z. in Klavnica za Gorenjsko, r. z. z. o. z. na Savi-Jesenicah nista faktilčno, nego le formalno likvidirali. Zadrugi sta se namreč, da se njih delo še pojači in da tem bolj in tem prej dosežeta svoj namen, samo fuzionirali, torej združili z že obstoječo in dobro delujočo Stavbno in gostilničarsko zadrugo »Delavski dom«, r. z. z. o. z. na Savi-Jesenicah. Po pri nas veljavnem zakonu je pa tudi pri fuziji potrebna likvidacija ene zadruge. Delo obeh fuzioniranih, ne pa radi neuspehov likvidirajočih zadrug, se pa nadaljuje in bo nadaljevalo s še večjo silo kot prej. Članstvo prvih dveh zadrug je korporativno prestopilo k novi in tudi skladi oz. hranilne vloge so bile prenešene. Dokler je bil »Stan in dom« samostojen, je plačevalo okrog 200 delavcev po 5 Din oz. 10 Din tedensko za stavbni sklad oz. brezobrestno hranilno vlogo, sedaj pri novi in združeni zadrugi »Delavski dom« pa plačuje preko 500 delavcev Din 30.— mesečno za izvedbo petletnega gradbenega, gospodarskega in zadrugnega načrta jeseniškega delavstva. Torej trditve oz. obžalovanje, da ta prekornostna akcija jeseniškega socialističnega delavstva ni uspela, ni potrebno, niti pravilno. Akcija se še z večjim elanom nadaljuje in mi upamo, da načrt uspe, kar je kakor vidimo v svoje največje veselje tudi Vaša želja. — Zahvaljujoč se Vam za prijaznost, gospod urednik, beležimo z zadržanim pozdravom Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo, r. z. z. o. z. v Ljubljani. — Cvetko Kristan, tajnik, l. r. — Ljubljana, 16. jan. 1932.

Laško. Na tukajšnjo pošto prihaja časopisje, kakor sledi v sledečih izvodih: Slovenec 50, Domoljub 101, Jutro 137, Delavska Pravica 172, Slovenski Gospodar 279. Večina onih, ki prejemajo Delavsko Pravico, so člani Strokovne skupine rudarjev, ter plačujejo redno mesečno članarino. Pod laški poštni okoliš pa spadajo: občina in župnija Sv. Lenart in Jurkloster, velik del občine Sv. Krištof z župnijo Sv. Jedert in rudnikom Huda-jama ter seveda mesto Laško.

Omeniti je potrebno, da je velik del prebivalcev v tukajšnjem poštnem okolišu kmetski. Naši delavci, predvsem rudarji, pa imajo precej lepo število Delavskih Pravic naročenih, tako da so med temi številkami častno zastopani.

Huda jama. V nedeljo 17. januarja smo imeli pri Sv. Jederti lep sestanek, na katerem je bilo 60 rudarjev. Popoldan istega dne so imeli Narodni socialisti občni zbor svoje organizacije, na katerem je bilo po ugotovitvi onih, ki so bili na obeh sestankih, precej manj rudarjev kakor na prvem. Izvoljeni oziroma imenovani odborniki te nove organizacije so naslednje dni po občnem zboru povedali, da je pristopilo 30 članov. V Domovini pa je zapisano, da jih je pristopilo 62. Kako pa je teh 30 pristopilo? Eden od teh imenovanih odbornikov je rekel: »Dal mi je nekaj podpisati, pa ne vem kaj, zraven pa itak ne grem«. Obljubljajo pa vse mogoče. Kako se reče takim, ki iz 30 brez nadaljnega naredijo 62, pa sami sodite.

Pravilnik za podpiranje brezposelnih rudarjev. Minister za gozdove in rudnike je predpisal pravilnik, na čigar podlagi bodo organizirali podpiranje brezposelnih članov bratovskih skladnic. Pravilnik bo mo obdelali natančneje, ko izide.

Kakšna je moč čl. strokovnih organizacij

Poročilo državnega statističnega urada navaja po stanju 31. dec. 1930 sledeče številk organiziranega delavstva v Češkoslovaški republiki:

Čsl. strokovno združenje (z nemškimi org.) soc. dem.	600.419
Čsl. Obec (občina) delavstva (narod. soc.)	288.231
Centrala rdečih strokovnih organizacij	113.702
Republikansko osrednje nameščenecv	89.470
Strokovno osredje	88.957
Zveza nemških strokovnih org.	53.691
Državni strokovni svet	49.337
Združenje slovaških strokovnih organizacij	35.628
Narodno združenje strokovnih organizacij	31.886
Čsl. državna vsestrokovna komisija kršč. soc.	30.167
Zveza kršč. strokovnih organizacij (nemška)	27.151
Deželna zveza nemških strokovnih organizacij	15.345

Visokošolska zveza	12.104
Zveza nemških državnih nameščenecv	6.887
Organizacije brez strokovnih central:	
a) 176 čl.	232.076
b) 75 nemških	56.443

Skupaj članstva 1.730.494

Iz gorenjega poročila je razvidno, da je češkoslovaško delavstvo razmeroma bolj močno organizirano kakor pa pri nas, ki ne dosegajo vse organizacije 70.000 članstva. Drugo kar vidimo pri čl. je to, da je silno veliko Central, še več pa posameznih strokovnih zvez, ki jih je skupno 549, central pa 14. Precej struj je takih, ki se nazivljajo narodne, katerih pa ni šteti k narodnim socialistom. Socialdemokrati imajo skupno z Nemci svojo centralo. Krščanske strokovne organizacije imajo dve centrali in sicer čl. in nemško, katera ima svoj sedež v Zvitavu na severnem Češkem. Kršč. soc. strokovna organizacija je najbolj močna na Moravskem. Centrala je v Brnu.

OSNOVNA NAČELA KRŠČANSKEGA SOCIALIZMA

To je knjiga, v kateri so podane temeljne zamisli velikega papeža Leona XIII. o rešitvi delavskega in sploh danes tako zelo zamočanega družabnega in gospodarskega vprašanja. Delo, ki je pisano v zelo poljudni obliki in ga bo v teh težkih časih čital vsakdo z največjim pridom. Zato knjigo ponovno vsem toplo priporočamo. Dobite jo pri Delavski založbi v Ljubljani. Cena je zelo nizka.

KREKOVA KNJIŽNICA

Vse naše zaupnike pa tudi člane prosimo, da stalno agitirajo za našo knjižnico. Število članstva je po zaslugi nekaterih naših poštivalnih članov znatno narastlo. Naj bi bili vsi tako zavedni kot nekateri! Mnogo je še krajev, kjer naših članov še ni toliko kot bi jih moglo in moralo biti. Vsem zaupnikom smo poslali naš knjižni načrt za leto 1932. Če jih še rabite, pišite takoj po nove. Knjižnica je last nas vseh in zato mora biti tudi njen čim večji razmah skrb vsega članstva!

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Prenehala je. Oko ji je sijalo, lica je preplavil rožnat, skoraj deklinski blesk — čudovito se je pomladila. Pa je videla, da je zaspal in žalostno umolknila.

Ko se je prebudil, je rekel: »Tako mi je bilo, mati, kakor da mi kaj pripovedujete.«

»Si pač samo sanjal,« je odgovorila in se smehljala, misli pa so ji medtem romale dalje in dalje, skozi vse življenje in iz vseh kotov so brskale ostančke veselja, ki so se bili poskrili vsepovsod.

»Prav za prav res ne vem, zakaj sem bila vse življenje tako žalostna. Če mislim nazaj — saj me ni nikdar zadela nobena velika nesreča. Prav lepo res ni bilo, ko smo morali s Helenental sem, in ko sem videla sobo vso v krvavordeči svetlobi, ki jo je metal goreči skedenj, mi je strah zadosti močno planil v ude, ampak če izvzamemo vse skupaj takole na veliko, se mi je prav za prav vedno dobro godilo. — Otroke sem vas vse zredila in nobenega mi ni pobrala smrt — jesti in piti smo tudi imeli vedno dovolj. — Oče je sicer včasih godrnjal, ampak v zakonu že ne gre drugače, to boš kdaj tudi sam doživel... Otroci ste me vsi imeli radi. — Fantje ste vzrasli v krepke moške, in dekleta bodo dobre žene, če bo Bog hotel in če jih ti ne boš pustil iz oči. Kaj pa še prav za prav hočem.«

In tako se je trapila ta uboga žena, ki se je počasi mučila do smrti, da bi izvedela, kaj jo je prav za prav do smrti izmučilo. Gospa Skrb ji je nalahko snemala tančico z glave, da ji je smrt mogla dihniti v obraz.

In nekega večera je umrla... Oči so se ji zaprle, še sama ni vedela kako. Zdravnik, ki so ga še poklicali, je govoril o oslabelosti, anemiji; le občutljivejši so ob takih prilikah rekali: »Umrla je, ker ji je počilo srce.«

Dvojčki sta v bridkem joku klečali ob postelji, oče, ki so ga prinesli v sobo na njegovem stolu, je ihtel na glas in jo je hotel s silo prizvati nazaj v življenje... Pavel je stal ob vzglavju in se grizel v ustne.

»Vendar je moja obveljala,« je mislil, »umrla je, preden je prišla sreča. Lačna je morala vstati od pojevin življenja, kakor sem dejal.«

Čudil se je, da ni čutil tako velike boli, kot si je prej predstavljal. Le zmedene misli na vse mogoče neumnosti, ki so mu nepretrgoma prebliskavale glavo kakor netopirji po mraku, so mu kazale, kako je z njegovim srcem.

Udarilo je polnoči, oče je izpregovoril: »Pojdimo k pokoju, otroci... Kdor more spati, naj spi... Težki dnevi nas čakajo...«

Objel je dvojčki, stisnil roko Pavlu in odnesli so ga v njegovo sobo.

»Kako dober je danes oče!« je mislil Pavel, »za njenega življenja ni bil nikdar tak.« Sestri sta se ga ihtele oklepali okrog vratu in zahtevali, naj čuje pri njiju. Bilo ju je tako strah!

Pavel jima je tolažeče govoril, ju spremil v kamro in obljubil, da se bo v dobri uri vrnil pogledat.

Ko je po tem času z lučjo v roki stopil k njunemu ležišču, ju je našel v trdem spanju. Tesno sta se bili objeli in na rdečih licih so jima še lepele solze.

Potem je šel do vrat očetove sobe, da bi poslušal, in ko tudi tu ni ujel glasu, je po prstih lezel v sobo, kjer je počivala mrtva. Hotel je še zadnjič čuti ob njeni strani.

Ko sta šli sestri spat, sta ji pregrnili obraz z belim prtom. Pavel ga je snel, sklenil roke in gledal, kako se je plapolajoči soj luči igral na njenih voščenihi potezah. Malo se je spremenila, le modri pletež žil na senjih je močneje izstopil in trepalnice so metale globlje sence na izžeta lica.

Prižgal je močno svetiljko, ki je v boleznih vse noči gorela ob njeni postelji, sedel na stol, na katerem je sedel ponavadi in mislil opravljati tiho mrtvaško pobožnost.

Nenadno mu je prišlo na misel, da je pozabil poslati po mizarja, da bi prišel zgodaj po mero. — Skromna jelkova krsta naj bo — črna pobarvana — in krog in krog venec iz resja, zakaj to tiho, nežno rastlino je ljubila čez vse.

»Koliko bo neki stala krsta?« je mislil dalje, in v hipu se je prestrašil do dna duše, zakaj ni imel prav nič, da bi mogel pokopati mrtvo. Začel je šteti in računati, a ni mogel priti do zaključka.

»Zdaj je prvič, da kaj potrebuje za svojo osebo,« je tiho dejal pred se in se spomnil zbledele obleke, ki jo je nosila iz leta v leto.

Zračunal je vse, kar bi mogel v naglici od kje dobiti, a vsota je bila majhna in še zdaleč ni zado-

stovala, da bi z njo kril stroške za pogreb. Tudi trije tovariši šote, ki bi jih jutri in pojutrišnjem na vsak način še lahko poslal v mesto, niso mogli pri stvari prav nič izpremeniti.

Potem je vzel list in začel seštevati stroške:

Krsta	15	tolarjev
Prostor na pokopališču	10	tolarjev
Cerkovniku	5	tolarjev
Platno za mrtvaško srajco	2	tolarja

Potem stroške pogrebščine, ki jo je oče hotel skraj gotovo imeti v čim večjem in sijajnejšem obsegu:

10 steklenic portskega vina	10	tolarjev
1 zabojček cigar	2	tolarja
Dva osmaka piva	2	tolarja

Pridatki za kolač . . . pšenične moke je pač bilo v hiši, a sladkor, rozine, mandlji, rožna voda in tako dalje, to je bilo treba vse na novo preskrbeti. Koliko bo neki zneslo vse to? Računal je vneto, a cena ni hotela soglašati. »Mati bo že vedela,« je mislil, in vprav jo je hotel vprašati za svet, ko — je videl, da je mrtva.

Močno se je prestrašil. Šele zdaj, ko mu jo je domišljija spet oživila, je razumel, da jo je izgubil. Hotel je zavpiti na glas, a se je premagal, zakaj moral je računati dalje.

»Odpustite mi, mamica,« je rekel in jo z desnico pobožal po mrzlih licih, »ne morem še žalovati za vami, moram vas prej spraviti pod zemljo.«

— — — — —

Pogreb se je moral vršiti čez tri dni.

Kakor je Pavel slutil, si oče ni dal vzeti prilike. Vsem svojim prijateljem v mestu je poslal vabila na lepem, svetlem papirju s prst širokim žalnim robom. V njih je dal svoji bolesi duška v lepih, dobro izbranih izrazih, tudi ni nikjer pozabil, da ne bi svojega podpisa opremil z mogočno zavitico.

Prvi večer, ko so položili truplo na oder in čuli ob njem, sta prišla brata. Že dolgo let ju ni bilo doma in Pavel bi ju skoraj ne bil prepoznal. Mirko, gimnazijski profesor, je bil že častitljiv mož s strogim izrazom v licu in kazali so se mu že prvi nastavki za trebušček. Pod roko je vodil mlado gosposlično, vso v črnem. To je bila njegova nevesta, ki je z začudenim pogledom merila nizke, ubožne prostore. Trudila se je, da bi kazala prijazen in zraven tega prav tako bolesten izraz, ker je trenutno stanje zahtevalo od nje oboje... Maks, trgovec, je prišel za njim. Zdel se je nekam bolj gibek, drzne brčice se nikakor niso dale prisiliti v občutje sveže osirotelega sina. Njegovo žalovanje se je izražalo manj v bolesi kot v neugodju.